

УДК 342.25

М. О. Петришина, кандидатка юридичних наук,
доцентка,
с.н.с. сектору Порівняльного конституційного та
муніципального права НДІ державного
будівництва та місцевого самоврядування
НАПрНУ,
п.н.с. відділу правового регулювання
структурно-технологічного та регіонального
інноваційного розвитку НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрНУ

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ОДНІЄЇ З КЛЮЧОВИХ ПЕРЕДУМОВ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена проблемним питанням, пов'язаним з особливостями формування муніципально-правової політики в умовах воєнного стану, а також у повоєнний період. Йдеться про виклики, що існували до моменту повномасштабного вторгнення, а також ті, що спровоковані війною. Незважаючи на постійні обстріли мирного

Державне будівництво та місцеве самоврядування населення, втрати ресурсної бази та руйнування інфраструктури, знищення промислового та іншого потенціалу південних та східних регіонів, а також низку інших тяжких обставин, органи місцевого самоврядування, військові адміністрації, інші суб'єкти продовжують вести роботу у напрямку постійної ліквідації наслідків, попередження нових загроз, а також розробки стратегій, планів повоєнного відновлення територій. Аналіз чинного законодавства у зазначеній сфері, а також проєктів законодавчих змін свідчить про інтерес суспільства і держави до цих проблем.

***Ключові слова:** органи та посадові особи місцевого самоврядування, муніципально-правова політика, воєнний стан, повоєнне відновлення.*

Постановка проблеми. Зміна ролі і значення місцевого самоврядування відбувається через усвідомлення того факту, що без спроможного та активного місцевого самоврядування неможливо забезпечити нормальне функціонування та розвиток сучасної демократичної держави. Це стає причиною формування не лише муніципальної політики держави як такої, а й уможливорює перехід до формування муніципально-правової політики як системи стратегічного управління самоврядною діяльністю.

Специфіка муніципально-правової політики полягає в тому, що вона, з одного боку, є найбільш наближеною до місця проживання громадян, а відтак і до їх повсякденних потреб та інтересів, а з другого – має комплексний характер, оскільки саме такими є питання місцевого значення. Муніципально-правова політика спрямована на розробку юридичних алгоритмів вирішення проблем, з якими стикаються громади та обрані ними органи влади, способів розв'язання колізій і виходу з криз, механізмів, які повинні працювати на випередження [1, С. 132].

Під час дії воєнного стану та у повоєнний період умови та виклики при формуванні та реалізації муніципально-правової політики змінюються. При цьому, її важливість лише зростає. Так, під час дії воєнного стану та у повоєнний період при формуванні та реалізації муніципально-правової політики повинні враховуватися особливості ситуації, з якою стикається місцеве населення і місцева влада. Передусім, йдеться про питання забезпечення безпеки, захисту прав і свобод людей, відновлення нормального життя після війни, а також розв'язання соціально-економічних проблем, що виникли внаслідок війни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розробки та реалізації муніципально-правової політики в Україні сьогодні набувають особливої ваги. При цьому, означені проблемні питання характеризуються недостатнім рівнем наукового обґрунтування, а також суттєвими розбіжностями її концептуалізації в нормативних документах різної юридичної сили та реалізації на різних рівнях публічної влади. Слід відзначити, що окремим аспектам формування та реалізації муніципально-правової політики були присвячені праці О. О. Ахмерова, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова, П. М. Любченка, С. Г. Серьогіної, Р. В. Хвана та ін.

Зважаючи на означене, **метою статті** є розгляд муніципально-правової політики з урахуванням її впливу на стабільність, розвиток та демократію на місцевому рівні під час дії воєнного стану та у повоєнний період. Адже муніципально-правова політика є ключовим інструментом для створення сприятливого середовища для громадян та влади, спрямованого на нормалізацію життя і відновлення, розвиток і процвітання на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість формування муніципально-правової політики в Україні під час воєнного стану і післявоєнного періоду відбудови та відновлення регіонів і країни в цілому не може бути переоцінена. Муніципально-правова політика відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності, відновленні і підтриманні правопорядку, а також забезпеченні мінімально необхідного та поступового підвищення якості життя громадян в особливий період.

Під час воєнного стану муніципально-правова політика характеризується низкою особливостей. Першочерговим завданням є захист прав і свобод громадян в особливий період. Йдеться про безпеку і захист прав громадян, зокрема, у разі переміщення (у т. ч. евакуації) населення із зони активних бойових дій, тимчасово окупованих територій, забезпечення потреб вимушених переселенців, допомога постраждалим тощо.

Критично важливою є мобілізація ресурсів під час війни. Так, органи місцевого самоврядування можуть відігравати важливу роль у мобілізації необхідних ресурсів для забезпечення військових цілей, громадського правопорядку та безпеки на територіях населених пунктів.

У зв'язку з означеними вище завданнями може йтися і про забезпечення легальності. Інструменти муніципально-правової політики можуть бути використані з метою забезпечення додержання законів і порядку навіть у непростих умовах воєнного стану, зокрема, й

забезпечуючи і підтримуючи рівень довіри громадян до влади.

Муніципально-правова політика може відігравати одну з ключових ролей у період післявоєнної відбудови та відновлення. Йдеться про різні напрями та цілі. До першочергових можна віднести питання реконструкції і розвитку інфраструктури. Адже, виходячи з їх основного призначення, повноважень та сфер відання, саме органи місцевого самоврядування здатні забезпечити розбудову та відновлення інфраструктури, яка була пошкоджена під час війни. Це стосується житлового фонду, доріг, енергетичних мереж, закладів освіти та охорони здоров'я тощо. Звичайно це не означає, що весь тягар лягає на плечі місцевого самоврядування. Навпаки, органи місцевого самоврядування повинні керувати проектом з відбудови конкретних територій (від оцінки пошкоджень, розробки стратегій, конкретних проектів, залучення інвесторів / донорів, забезпечення участі у процесі прийняття важливих рішень членів відповідних громад, до організації проведення і оцінки виконаних робіт тощо).

Для розвитку територій вкрай необхідною є підтримка і розвиток підприємництва. Органи місцевого самоврядування можуть забезпечити створення сприятливих умов для ведення бізнесу на території громади, що сприятиме забезпеченню робочих місць для населення, розвитку відповідних територій, що, у свою чергу, сприятиме відновленню економіки країни в цілому.

Як під час війни, так і у післявоєнний період відновлення особливої ваги набувають питання соціальної підтримки населення. Органи місцевого самоврядування розробляють і реалізують програми соціальної підтримки верств населення, що потребують такої підтримки, зокрема, й ветеранів і постраждалих від воєнних дій.

Крім того, підтримка місцевої ідентичності та культури у повоєнний період може стати одним з факторів єднання громади задля спільної мети, маючи спільні ідеї, інтереси, історію та уявлення про розвиток громади. Органи місцевого самоврядування підтримуючи та розвиваючи такі ідеї та інтереси (зокрема, шляхом прийняття відповідних рішень, поширення інформації про історичні та культурні особливості громади тощо) здатні створити умови для єднання членів громади і формування почуття національної єдності.

Відтак, муніципально-правова політика в Україні є важливим інструментом під час війни та невід'ємною складовою процесу відновлення країни після війни. Муніципально-правова політика може сприяти формуванню умов для відновлення, стабільного розвитку та

забезпечення добробуту місцевого населення, що, у свою чергу, сприятиме сталому розвитку та економічному зростанню країни.

Відтак, питання планування та формування стратегічного бачення повоєнного відновлення та подальших перспектив розвитку громад, регіонів, держави в цілому сьогодні є актуальними як ніколи. Із завершенням війни перед Україною постануть нові виклики. Йдеться не лише про відновлення зруйнованої інфраструктури та критично важливих об'єктів, а й, зокрема, про подолання соціо-психологічних наслідків війни. Надзвичайної важливості набувають питання запобігання відтоку ресурсів, зокрема, й інтелектуальних. Означені та інші виклики є одними з визначальних факторів повоєнного відновлення України.

У процесі відбудови та відновлення важливо враховувати інтереси різних соціальних груп, географічних регіонів (територій, їх потенціалу, а також ступінь та характер руйнувань та інших втрат), економічних секторів і галузей задля уможливлення збалансованого розвитку країни [2]. Заінтересованість у розвитку активного громадянського суспільства, зміна вектору участі громадян у виробленні політики держави, прийнятті конкретних рішень і відмова від «залученості» на користь «ініціативи» може бути важливим кроком у зміцненні демократії та формуванні не лише образу «добропорядного громадянина», а й нового образу «доброчесної влади».

Виклики і завдання, що постають перед Україною підкреслюють необхідність глибоких перетворень та відповідального керівництва для досягнення стабільного та процвітаючого майбутнього після подолання періоду кризи. У цьому контексті, слід зауважити, що використання нових ідей, ресурсів, співпраця всіх верств суспільства і влади можуть стати ключем до успішного подолання викликів та успішного розвитку країни у майбутньому [Див.: 3].

Важливість участі органів місцевого самоврядування у процесі післявоєнного відновлення неможливо переоцінити. Адже саме органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного і цільового впровадження відновлювальних заходів на місцевому рівні.

По-перше, органи місцевого самоврядування знають свою територію якнайкраще, в курсі потреб, інтересів та пріоритетів громади. Це дає можливість запроваджувати та реалізовувати ініціативи, що відповідають конкретним потребам та особливостям регіонів.

По-друге, участь органів місцевого самоврядування у процесі відновлення сприяє більшій прозорості та відповідальності перед

жителями громад. Це підвищує рівень довіри до місцевої влади, адже рішення приймаються на найближчому до населення рівні, з урахуванням його думки та інтересів.

По-третє, органи місцевого самоврядування можуть ефективно співпрацювати з громадськими організаціями та активістами, створюючи партнерство задля спільного вирішення проблем та реалізації проєктів. Це допомагає залучити більше ідей, ресурсів та експертизи, що сприяє успішному впровадженню проєктів відновлення та розвитку.

По-четверте, важливість участі органів місцевого самоврядування полягає у забезпеченні рівномірного розподілу ресурсів і розвитку на всіх рівнях і територіях. Завдячуючи своїй присутності на місцях органи місцевого самоврядування спроможні забезпечити уникнення концентрації ресурсів лише в окремих центрах і сприяти сталому розвитку всіх територій.

У цілому, участь органів місцевого самоврядування у повоєнному відновленні може сприяти розвитку демократичного, відкритого середовища взаємодії та співпраці, що є важливим фактором успішного сталого інклюзивного відновлення [4].

Як видається, досвід набутий за попередні роки став у нагоді органам місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Впродовж останніх років в Україні відбулися такі важливі події, які прямо або опосередковано вплинули на необхідність комплексного оновлення всіх сфер, як Революція Гідності, війна на сході країни, повномасштабне вторгнення на територію суверенної незалежної держави Україна, зміна політичної системи та свідомий вибір на користь європейських стандартів та цінностей державно-правового та суспільного життя.

Війна росії проти України, яка спричинила жахливі руйнування населених пунктів, пошкодження, а часто й повне знищення критичних інфраструктурних об'єктів у багатьох регіонах, мільйони вимушених переселенців тощо. При цьому, діяльність органів місцевого самоврядування у зазначених умовах, в цілому, демонструє правильність обраного шляху демократизації і реформ, зокрема, й у напрямку посилення спроможності громад та їх представників.

Так, якщо в перші місяці війни відбувалася адаптація до умов, що змінювалися щодня, щогодини, щохвилини [5]. Йшлося й про злагодження діяльності різних органів влади задля досягнення спільних цілей. Відтак, до наявних проблем, які стояли перед Україною до повномасштабного вторгнення додалися нові, зокрема, й такі, що не брались до уваги як малоймовірні. Сьогодні ці проблеми є визначальними факторами

повоєнного періоду відновлення та розбудови України.

Як науковці, так і практики звертають особливу увагу на проблеми, що постали перед Україною, а також можливі шляхи їх вирішення. Йдеться, насамперед, про проблеми, пов'язані з: 1) тимчасовою окупацією територій, що має наслідком не лише гуманітарну катастрофу, а унеможливує нормальне економічне функціонування окремих територій, держави загалом; 2) вимушеним переселенням не лише до інших регіонів, а й до інших країн світу, що й досі триває; 3) триваючим масовим руйнуванням, а часто й повним знищенням об'єктів інфраструктури; 4) значне зниження економічної потужності, зокрема й через втрату транзитних можливостей держави (тимчасова окупація, блокування агресором портів тощо); 5) деіндустріалізацію міст східних і південних регіонів, що має наслідком значні економічні втрати для держави загалом [6].

Очевидно, що це далеко не повний перелік наявних і потенційних втрат нашої держави, з урахуванням того, що війна і досі триває, а також складнощів, що пов'язані із веденням точних підрахунків втрат [7]. Проте, попри небезпеку, попри всі наявні загрози Україна сьогодні як ніколи сильна і згуртована. Представники вітчизняної науки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, бізнесу, різні міжнародні організації не лише привертають увагу громадськості до цих та інших наявних і потенційних проблем, а проводять аналітичну роботу, роботу спрямовану на розробку і впровадження стратегій і планів з відновлення та відбудови України у повоєнний час [8; 9; 10; 11].

Так, серед основних, що потребують відновлення або суттєвого удосконалення, виділяють, зокрема, проблеми:

1) пов'язані із налагодженням та / або відновленням фізичного сполучення. У повоєнний період, одним з головних завдань є відновлення і покращення фізичного сполучення на постраждалих територіях. Це означає відновлення мостів, доріг, залізниць, аеропортів та інших транспортних мереж, що зазнали ушкоджень / було зруйновано під час війни. Крім того, важливим є налагодження комунікації між органами місцевого самоврядування різних регіонів країни з метою сприяння організації і вирішення логістичних питань, взаємодопомоги та надання різних послуг;

2) пов'язані з відновленням постраждалих територій. Одним із завдань муніципально-правової політики є визначення категорій пріоритетності відновлення постраждалих територій. Це включає проведення оцінки збитків, забезпечення координації між органами влади,

розробку та реалізацію програм та планів заходів з відновлення і розвитку постраждалих територій, регіонів;

3) пов'язані з відновленням житла. На особливу увагу заслуговує питання відновлення житла, яке було зруйновано або пошкоджено під час воєнних дій. Одним із пріоритетів муніципально-правової політики є сприяння організації будівництва нового житла, а також забезпечення надання підтримки постраждалим у відновленні житлового фонду;

4) пов'язані з відновленням соціальної інфраструктури. Важливим завданням є відновлення освітніх, медичних, культурних та інших соціальних закладів, які постраждали внаслідок воєнних дій. Муніципально-правова політика має бути спрямована на відновлення цих закладів та забезпечення надання необхідних послуг громадянам;

5) пов'язані з відновленням критичної інфраструктури, зокрема енергетичної. Відновлення критичної інфраструктури, зокрема енергетичної, є надзвичайно важливим для забезпечення стабільності і розвитку територій. Муніципально-правова політика спрямована на розробку механізмів відновлення та удосконалення енергетичної інфраструктури, що забезпечить стабільне життя громадян та розвиток підприємництва та індустрії;

6) пов'язані з відновленням та розвитком промисловості. Муніципально-правова політика має сприяти відновленню та розвитку промисловості на постраждалих територіях. Враховуючи фактор безпеки, необхідно стимулювати інвестиції у відновлення виробничих потужностей, розвиток нових технологій та підтримку підприємств, що сприятимуть збалансованому економічному розвитку територій, регіонів.

Основною метою цих заходів є створення стійкого та стабільного розвитку територій після війни, забезпечення безпеки і добробуту мешканців, а також покращення якості життя населення та створення умов для подальшого розвитку і процвітання регіонів і держави в цілому [12].

Висновки. Питання налагодження взаємодії і координації зусиль, як в умовах воєнного стану, так і у повоєнний період є важливими для вирішення сьогодні. Про це свідчать виклики, з якими доводиться стикатися всім рівням і органам влади. Проблеми формування і реалізації муніципально-правової політики є необхідною складовою повоєнного відновлення, відбудови та розвитку територій. Діяльність органів місцевого самоврядування у період повоєнного відновлення може забезпечити не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, соціальних закладів та промисловості, а й створити умови для стійкого розвитку та

процвітання громад. Муніципально-правова політика дає можливість формувати стратегії, спрямовані на покращення якості життя громадян, залучення інвестицій, розвиток інновацій, збалансований соціально-економічний розвиток та забезпечення безпеки.

Успішне відновлення та розвиток громад потребують відповідальної та комплексної діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Їхні зусилля у формуванні ефективної муніципально-правової політики та впровадженні необхідних рішень є важливим фактором для досягнення сталого розвитку, зміцнення демократії, забезпечення соціальної справедливості та гармонійного існування і функціонування громад та їх органів.

Таким чином, муніципально-правова політика та діяльність органів місцевого самоврядування в Україні відіграють важливу роль у процесі відновлення та розвитку постраждалих територій, можуть сприяти стійкому, безпечному існуванню та процвітання територій задля благополуччя та добробуту їхніх жителів. Водночас, це вимагає від представників народу зваженої та чіткої позиції щодо підтримки спроможних громад у повоєнний період, а також спільних скоординованих зусиль (стратегій, програм, планів, проєктів, ініціатив) щодо відновлення найбільш постраждалих / повністю зруйнованих територій (із залученням широкого суб'єктного складу і ресурсів).

Список використаних джерел:

1. Серьогіна, С. Г., Бодрова, І. І., Петришина, М. О. Муніципально-правова політика як пріоритетний напрямок правової політики в умовах реформування територіальної організації влади та європейської інтеграції України. Вісник НАПрНУ. 2021, № 3. С. 129 – 143.
2. Петришина М. О. Проблеми правового регулювання формування та розвитку спроможного місцевого самоврядування в Україні в умовах розбудови економіки Індустрії 4.0. Концепція «Індустрія 4.0»: проблеми впровадження і окремі правові аспекти її реалізації в Україні: монографія / [С. М. Білоусов, І. В. Борисов та ін.]; за ред. С. В. Глібка. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 200 с. п. 7. С. 163–176. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Industry4.0_21/Part_10.pdf
3. Петришина М. О. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері створення належних організаційних та правових передумов розвитку дослідницьких структур в Україні: Правове забезпечення науково-дослідницької інфраструктури в Україні (теоретико-правовий аспект): кол. монографія / за ред. А. М. Любчик та І. В. Огієнко. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2022. 176 с., С. 69 – 107.

4. А. Родрігез-Позе, Ф. Барталуччі. У пошуках «стратегій успіху» в післявоєнній Україні. URL: <https://voxukraine.org/u-poshukah-strategij-uspihu-v-pislyavoennyj-ukrayini>
5. Місцеве самоврядування в умовах війни. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriaduvannia-v-umovakh-viiny-pidsumky-za-period-vid-24-liutoho-do-30-kvitnia/>
6. Про відновлення та регіональний розвиток після війни. URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/>
7. Як відновити місцеве самоврядування від наслідків війни? URL: <https://rpr.org.ua/news/yak-vidnovyty-mistseve-samovriaduvannia-vid-naslidkiv-viiny/>
8. Ukraine Recovery Conference, 4 – 5 July, 2022. Lugano, Switzerland. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1060/Lugano_Declaration_URC2022-1.pdf
9. Ukraine Recovery Conference, 21 – 22 June, 2023. London, UK. URL: <https://www.urc-international.com/urc2022-recovery-plan>
10. План дій з розробки Програми комплексного відновлення територій громад – експертні пропозиції. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16609>
11. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 № 731. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadkiv-z-pytan-vidnovlennia-ta-rozvytku-rehioniv-i-terytorialnykh-s731-180723>
12. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf>

REFERENCES:

1. Serohina, S. H., Bodrova, I. I., Petryshyna, M. O. Munitsypalno-pravova polityka yak priorytetnyi napriamok pravovoi polityky v umovakh reformuvannia terytorialnoi orhanizatsii vlady ta yevropeiskoi intehratsii Ukrainy. Visnyk NAPrNU. 2021, № 3. S. 129 – 143 [in Ukrainian, in English].
2. Petryshyna M. O. Problemy pravovoho rehuliuвання formuvannia ta rozvytku spromozhnoho mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini v umovakh rozbudovy ekonomiky Industrii 4.0. Kontseptsiiia «Industriia 4.0»: problemy vprovadzhennia i okremi pravovi aspekty yii realizatsii v Ukraini: monohrafiia /[Ie. M. Bilousov, I. V. Borysov ta in.]; za red. S. V. Hlibka. Kharkiv: NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy, 2021. 200 s. p. 7. S. 163 – 176. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Industry4.0_21/Part_10.pdf [in Ukrainian].
3. Petryshyna M. O. Povnovazhennia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia u sferi stvorennia nalezhnykh orhanizatsiinykh ta pravovykh peredumov rozvytku doslidnytskykh struktur v Ukrainoiu: Pravove zabezpechennia

- naukovo-doslidnytskoi infrastruktury v Ukraini (teoretyko-pravovyi aspekt): kol. monohrafiia / za red. A. M. Liubchych ta I. V. Ohiienko. Kharkiv: NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy, 2022. 176 s., S. 69 – 107 [in Ukrainian].
4. A. Rodrihez-Poze, F. Bartaluchchi. U poshukakh «strategii uspihku» v pisliavoiennii Ukraini. URL: <https://voxukraine.org/u-poshukah-strategij-uspihu-v-pislyavoyennij-ukrayini> [in Ukrainian].
 5. Mistseve samovriaduvannia v umovakh viiny. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriaduvannia-v-umovakh-viiny-pidsumky-za-period-vid-24-liutoho-do-30-kvitnia/> [in Ukrainian].
 6. Pro vidnovlennia ta rehionalnyi rozvytok pislia viiny. URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennia-ta-rehionalnyj-rozvytok-pislya-viiny/> [in Ukrainian].
 7. Iak vidnovyty mistseve samovriaduvannia vid naslidkiv viiny? URL: <https://rpr.org.ua/news/yak-vidnovyty-mistseve-samovriaduvannia-vid-naslidkiv-viiny/> [in Ukrainian].
 8. Ukraine Recovery Conference, 4 – 5 July, 2022. Lugano, Switzerland. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1060/Lugano_Declaration_URC2022-1.pdf [in Ukrainian].
 9. Ukraine Recovery Conference, 21 – 22 June, 2023. London, UK. URL: <https://www.unc-international.com/unc2022-recovery-plan> [in Ukrainian].
 10. Plan dii z rozrobky Prohramy kompleksnoho vidnovlennia terytorii hromad – ekspertni propozyicii. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16609> [in Ukrainian].
 11. Pro zatverdzhennia poriadkiv z pytan vidnovlennia ta rozvytku rehioniv i terytorialnykh hromad: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.07.2023 № 731. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadkiv-z-pytan-vidnovlennia-ta-rozvytku-rehioniv-i-terytorialnykh-s731-180723> [in Ukrainian].
 12. Mistsevyi ekonomichni rozvytok u terytorialnykh hromadakh: antykrizovi instrumenty u voiennyi i pisliavoiennyi period. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/838/LED.pdf> [in Ukrainian].

M. O. Petryshyna

Problems of the formation of municipal legal policy as one of the key premises for the post-war renovation of Ukraine

Summary. The article is devoted to problematic issues related to the peculiarities of the formation of municipal legal policy in the conditions of martial law, as well as in the post-war period. These are the challenges that existed before the full-scale invasion, as well as those provoked by the war.

The specificity of municipal legal policy lies in the fact that, on the one hand, it is the closest to the place of residence of citizens, and therefore to their everyday needs and interests, and on the other hand, it has a complex nature, since these are the issues of local importance. Municipal legal policy is aimed at developing legal algorithms for solving problems faced by communities and their elected authorities, ways of resolving conflicts and getting out of crises, mechanisms that should work in advance.

Despite the constant shelling of the civilian population, the loss of the resource base and the destruction of the infrastructure, the destruction of the industrial and other potential of the southern and eastern regions, as well as a number of other difficult circumstances, local self-government bodies, military administrations, and other subjects continue to work in the direction of permanent liquidation of the consequences, prevention of new threats, as well as the development of strategies and plans for the post-war reconstruction of territories.

The problems of development and implementation of municipal legal policy in Ukraine are gaining special importance today. At the same time, the specified problematic issue is characterized by an insufficient level of scientific justification, as well as significant differences in its conceptualization in normative documents of different legal force and implementation at different levels of public authority.

The issues of planning and forming a strategic vision of post-war renovation and recovery and further prospects for the development of communities, regions, and the state as a whole are today more relevant than ever. With the end of the war, Ukraine will face new challenges. It is not only about restoring the destroyed infrastructure and critical objects, but also, in particular, about overcoming the socio-psychological consequences of the war. Issues of preventing the outflow of resources, in particular, intellectual resources, are becoming extremely important. These and other challenges are one of the determining factors of Ukraine's post-war recovery.

In the process of reconstruction and renovation, it is important to take into account the interests of various social groups, geographic regions (territories, their potential, as well as the degree and nature of destruction and other losses), economic sectors and industries in order to enable balanced development of the country. Interest in the development of an active civil society, changing the vector of citizens' participation in the development of state policy, making specific decisions and refusing "involvement" in favor of "initiative" can be an important step in strengthening democracy and forming not only the image of an "law abiding citizen", but also a new image of "virtuous government".

Thus, the analysis of current legislation in the specified area, as well as projects of legislative changes, shows the interest of society and the state in these problems. At the same time, the activities of local self-government bodies in the period of post-war reconstruction can ensure not only the restoration of destroyed infrastructure, social institutions and

industry, but also create conditions for the sustainable development and prosperity of communities. Municipal legal policy provides an opportunity to form strategies aimed at improving the quality of life of citizens, attracting investments, developing innovations, balanced socio-economic development and ensuring security.

Keywords: *bodies and officials of local self-government, municipal legal policy, martial law, post-war reconstruction.*